

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії та маркетингу

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки спеціалістів

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Економічний факультет

Дніпро
2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Чайка Юлія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та маркетингу.

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки/спеціальністю

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

«25 » квітня 2017 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Предметом “Державного регулювання економіки” є система методів і засобів державного впливу на економічний і соціальний розвиток країни.

Міждисциплінарні зв’язки: викладання “Державного регулювання економіки” полягає у вивченні сутності, цілей і завдань державного регулювання економіки, теоретичних основ формування та реалізації стратегії соціально-економічної політики держави, методів впливу держави на соціально-економічні процеси, методології соціально-економічного прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку.

Дисципліна «Державне регулювання економіки» вивчається після вивченням дисциплін «Політекономія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка».

Програма навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» складається з таких змістових модулів:

1. Загальні засади державного регулювання економіки.
2. Державне регулювання основних видів діяльності.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення “Державного регулювання економіки” є формування системи знань з методології, методики та організаційних основ державного регулювання економіки.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є вивчення сутності, цілей і завдань державного регулювання економіки, теоретичних основ формування та реалізації стратегії соціально-економічної політики держави, методів впливу держави на соціально-економічні процеси, методології соціально-економічного прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

Знати:

- теоретичні основи державного регулювання економіки;
- методи і засоби державного регулювання економіки.

Вміти:

- використовуючи теоретичні знання, нормативні акти і макроекономічні показники, зіставляти та прогнозувати рішення, адекватні державній економічній політиці;
- прогнозувати можливі зміни соціально-економічного розвитку під впливом застосування відповідних важелів макроекономічної політики.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Загальні засади державного регулювання економіки

Тема 1. Державне регулювання економіки як функція держави.

Держава в системі макроекономічного регулювання. Недоліки ринку і необхідність сполучення ринкового механізму з державним регулюванням економіки. Вади держави та межі державного регулювання.

Теорія суспільного вибору. Основні напрямки економічної діяльності держави та її економічні функції.

Державне регулювання, економічна політика та державне управління економікою. Суб'єкти, об'єкти і цілі державного регулювання економікою.

Система методів державного регулювання економіки. Прямі (адміністративно-правові), непрямі (економічні) і пропагандистські (морально-етичні) методи ДРЕ. Система органів державного регулювання економіки.

Тема 2. Стратегія соціально-економічного розвитку країни.

Стратегія соціально-економічного розвитку. Дерево цілей. Стратегічна ціль. Тактична ціль. Оперативна ціль.

Суть державного програмування, види програм. Програми економічного і соціального розвитку. Роль і місце прогнозування в регулюванні національної економіки. Основні види і функції прогнозів. Принципи і методи прогнозування. Структура і класифікація прогнозних моделей.

Державні програми економічного і соціального розвитку України.

Змістовий модуль 2. Державне регулювання основних видів діяльності

Тема 3. Фінансова політика.

Фінансово-бюджетне регулювання і його елементи. Політика державних видатків та її регулююча роль. Політика державних доходів та її макроекономічні завдання.

Податкова система і податкове регулювання. Особливості впливу податкової політики на загальноекономічні показники.

Державний сектор та його роль в регулюванні економіки. Державне замовлення як засіб задоволення державних потреб. Державні контракти.

Короткострокові і довгострокові цілі бюджетно-податкової політики. Дискреційна (активна) фіскальна політика, її інструменти і проблеми реалізації. Недискреційна фіскальна політика та її інструменти (вмонтовані стабілізатори). Наслідки та ефективність фіскальної політики.

Вплив на економіку бюджетних дефіцитів і надлишків та необхідність їх регулювання. Бюджетна політика в Україні і обслуговування державного боргу.

Тема 4. Структурна та інвестиційна політика.

Структура економіки та її значення для збалансованого розвитку народного господарства. Види структури національної економіки. Галузева, секторна, територіальна, відтворювальна, технологічна, зовнішньоекономічна структура. Структурні зміни як чинник економічного зростання.

Державне регулювання структурних зрушень в економіці. Цілі, методи та пріоритети структурної політики. Пасивна та активна структурна політика. перебудова. Напрямки та принципи структурних трансформацій.

Недоліки структури вітчизняної економіки. Напрямки структурної перебудови економіки України.

Інвестиції. Державне регулювання інвестиційної діяльності та його

основні напрямки. Політика прискореної амортизації та її ефективність. Проблема оптимізації нагромадження та інвестування. Державне регулювання рівня заощаджень. Вплив фіскальної та монетарної політики на інвестування та економічне зростання.

Тема 5. Науково-технічна та інноваційна політика.

Науково-технічна політика, її основні цілі, принципи та завдання. Організаційні засади, форми і методи реалізації державної науково-технічної політики. Шляхи реалізації науково-технічної політики.

Інновації. Інноваційна діяльність. Венчурний бізнес. Державне регулювання інноваційних процесів. Шляхи реалізації державної інноваційної політики.

Тема 6. Державне регулювання підприємництва.

Підприємництво як об'єкт державного регулювання. Об'єктивна необхідність підтримки та регулювання підприємницької діяльності. Роль держави в формуванні підприємницького середовища в Україні.

Механізм державного регулювання підприємництва. Нормативно-правове забезпечення розвитку підприємництва. Державна реєстрація підприємництва: ліцензування, сертифікація та дерегулювання. Інституціональні засади та напрямки державної підтримки підприємництва.

Антимонопольна політика та її особливість в перехідній економіці.

Фінансові важелі державної підтримки підприємництва. Податкове регулювання та сприяння розвитку бізнесу. Фінансово-інвестиційні методи державного впливу на підприємництво. Державне кредитування та гарантії підприємництва.

Причини банкрутства і державне регулювання процесу банкрутства.

Тема 7. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Теоретичні основи державного регулювання зовнішньоекономічної

діяльності. Форми, методи та інститути регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Міжнародний обмін і торгова політика. Мета, типи та інструменти державного регулювання торговельної діяльності.

Державне регулювання вивозу капіталу і система стимулювання та захисту іноземних інвестицій. Роль держави в залученні іноземних кредитів. Роль держави в розвитку міжнародної інноваційної та науково-технічної діяльності.

Державне регулювання міграційних потоків.

Вплив платіжного балансу на внутрішньо- і зовнішньоекономічне положення країни. Необхідність та методи державного регулювання платіжного балансу.

Валютні відносини і валютна політика. Інструменти валютного регулювання. Валютна інтервенція та форми валютних обмежень. Політика щодо валютних курсів і захист національної валюти.

Пріоритети зовнішньоекономічної політики України. Тенденції розвитку інтеграційних процесів і роль держави в геополітичному виборі.

Тема 8 Державне регулювання цін та інфляції

Ціна. Тариф. Фіксовані ціни. Регульовані ціни. Вільні ціни. Чинники впливу на рівень цін. Взаємозв'язок цін з основними макроекономічними показниками. Зміст цінової стратегії та політики. Життєвий цикл товару. Інфляція. Гіперінфляція. Інфляція попиту. Інфляція пропозиції.

Форми и засоби державного регулювання цін. Засоби державного регулювання інфляції. Антиінфляційна політика.

Тема 9. Соціальна політика

Соціальна політика як складова загальної політики держави. Протиріччя економічної ефективності і соціальної справедливості. Принципи формування соціальної політики та її головні напрямки.

Соціальний захист та система соціальних гарантій. Соціальний захист економічно активного населення. Соціальний захист найуразливіших верств

населення. Основні засади пенсійної політики держави.

Ринковий механізм формування доходів та їх диференціація. Реальні доходи населення, їх значення і необхідність регулювання. Мінімальна заробітна плата та економічні основи її державного регулювання. Політика доходів в умовах інфляції. Індексація доходів.

Підвищення рівня життя населення як мета та показник результативності соціальної політики. Показники та елементи життєвого рівня населення. Регулювання обсягу споживання матеріальних благ і послуг. Прожитковий мінімум і межа малозабезпеченості.

Ринок праці та політика зайнятості. Соціальне партнерство. Державна служба зайнятості. Правові, організаційні та наукові заходи регулювання ринку праці.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Базова література:

1. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін.. – Вид. 2-ге, доопрац. І допов. – К.: КНЕУ, 2005,. – 440 с.
2. Державне регулювання економіки: Підручник для вищих навчальних закладів /І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залога. – К.: Атіка, Ельга –Н, 2000. –592 с.
3. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. – К.: Знання-Прес, 2002. – 214 с.
4. Чистов С.М. Державне регулювання економіки: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2002. – 208 с.

5. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2006. – 435 с.
6. Михасюк І.Р., Швайка Л.А. Державне регулювання: Підручник. – Львів: «Магнолія 2006», 2007.- 220 с.
7. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: навч. Посіб. – К.: Знання, 2007. – 271 с.

Допоміжна

1. Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макроэкономика: Учебник. 4-е изд., перераб. и доп. / Под общ. ред. А.В. Сидоровича. – М.: Издательство “Дело и Сервис”, 2004.- 448 с.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник. – К.: Знання, 2004. – С. 571 – 784.
3. Владимирова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учебн. Пособие. –2-е изд. –М.: Изд. Дом «Дашков и К^о», 2001. – 308 с.
4. Долан Э. Дж. и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Пер. с англ. – СПб., 1994. – С. 381 – 412.
5. Дорнбуш Р., Фишер С. Макроэкономика / Пер. с англ. – М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М, 1997. – С.13 - 19.
6. Эрхард Л. Благополучие для всех. – М.: Начала-Пресс, 1991.
7. Эклунд К. Эффективная экономика – шведская модель / Пер. с англ. – М.: Экономика, 1991. – С. 90 – 348.
8. Мэнкью Н.Г. Макроэкономика. Пер. с англ. – М.: Изд-во МГУ, 1994.
9. Опорний конспект лекцій з курсу «Державне регулювання економіки» у схемах і таблицях / Укл. Н.С. Горбач. – Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2007. – 69 с.
10. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 271 с.

11. Стиглиц Дж. Ю. Экономика государственного сектора / Перевод с англ. – М.: Изд-во МГУ: ИНФРА – М, 1997. – 720 с.

12. Шамхалов Ф. Государство и экономика. Основы взаимодействия: Учебник. –М.: Экономика, 2000. – 382 с.

3.2. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblvnad.org.ua.

2. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет відповідних органів).

3. Офіційні сайти державних органів влади (<http://rada.gov.ua>, <http://www.kmu.gov.ua>, <http://www.president.gov.ua>).

4. Статистичні матеріали із офіційного сайту Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>) та інших установ.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- усних опитувань на практичних заняттях;
- письмової контрольної роботи;
- письмових тестових завдань.

Критерії успішності

Оцінки «відмінно» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомена) з основною і додатковою літературою. Зазвичай, оцінка «відмінно» ставиться студентам, які засвоїли основні поняття та принципи сучасної економічної теорії, вільно оперують економічними категоріями та інтерпретують графічні економічні моделі, усвідомлюють зв'язки між основними економічними явищами та процесами, творчо та коректно використовують їх при розв'язанні задач.

Оцінки «добре» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну літературу. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання понять та принципів економічної теорії і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінки «задовільно» заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінка «незадовільно» виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з

основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень сучасної економічної теорії або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.